

УДК 347.122:342:340.115(477)

ЗАХОДИ ПРИМУСУ У СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА КЛАСИФІКАЦІЙНИЙ РОЗПОДІЛ

Дмитро ПРИПУТЕНЬ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри загальноправових дисциплін та адміністрування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АНОТАЦІЯ

У статті автор узагальнює наукові підходи, присвячені пошукам найбільш оптимальної класифікаційної моделі примусових заходів галузей публічно-правового блоку, виокремлює та аналізує основні форми прояву конституційно-правового, кримінально-правового, адміністративно-правового примусу. Автором запропоновано класифікувати заходи примусу у службовому праві України за такими критеріями: 1) фактичні підстави та мета застосування (пропонується у подальших дослідженнях зазначеного правового явища використовувати як базові); 2) за характером відносин між особою, що застосовує примус, та особою, щодо якої застосування відбувається; 3) за об'єктами впливу.

Ключові слова: державно-правовий примус, конституційно-правовий примус, кримінально-правовий примус, адміністративно-правовий примус, заходи примусу у службовому праві.

PRIME ACTIVITIES IN THE UKRAINIAN LAW: A MODERN VIEW ON CLASSIFICATION DISTRIBUTION

Dmytro PRYPUTEN,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of General Legal disciplines and Administration
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

SUMMARY

In the article the author summarizes the scientific approaches devoted to the search for the most optimal classification model of compulsory measures of the branches of the public-legal bloc, separates and analyzes the main forms of manifestation of constitutional-legal, criminal-legal, administrative-legal coercion. The author proposes to classify measures of coercion in the official law of Ukraine according to the following criteria: 1) the actual grounds and purpose of the application (proposed in the further research of the said legal phenomenon to be used as the base one); 2) the nature of the relationship between the coercive person and the person whose application is taking place; 3) by objects of influence.

Key words: state-legal compulsion, constitutional-legal compulsion, criminal-legal coercion, administrative-legal coercion, measures of coercion in the service law.

Постановка проблеми. Публічно-правова природа службового права України зумовлює його орієнтацію на впорядкування всіх видів публічно-службових відносин, їх спрямування на служіння на користь держави, на благо всього українського народу. З огляду на це особливо важливо забезпечити ефективність функціонування державної служби не лише через її стимулювання (матеріальну, трудову та статусну мотивацію), але й використовуючи попереджувально-виховний, припиняючий та каральний ресурс примусово-правових заходів, дослідження яких зумовлює зосередження уваги на напрацюваннях юридичної науки не лише на питаннях розуміння примусу, але й на дослідженні зовнішніх форм його прояву, що, безперечно, сприятиме удосконаленню правових норм, які регламентують підстави і порядок застосування примусових заходів у межах службового права України.

Актуальність теми дослідження. Аналіз сучасних галузевих правових наукових джерел свідчить про актуалізацію досліджень, пов'язаних із пошуком варіантів класифікації примусових заходів. У зв'язку із відсутністю в Україні нормативно-правового акта, який би визначав дефініцію примусу та закріплював систему його заходів, склалася ситуація, коли існує безліч різновидів класифікацій, багато точок зору висловлено науковцями. Такий стан не можна вважати задовільним, оскільки потрібна чітко визначена та стабільна система заходів примусу у служ-

бовому праві, чітко окреслена, як і його поняття, ознаки, засади застосування, що і зумовлює необхідність аналізу доктринальних галузевих підходів, присвячених пошукам найбільш оптимальної класифікаційної моделі примусових заходів, узагальнення яких дасть змогу запропонувати сучасний класифікаційний розподіл заходів примусу у службовому праві України.

Стан дослідження. Проблему розуміння примусу як для теоретиків права, так і для доктринальних досліджень галузевих правових наук можна вважати певною мірою традиційною (роботи А. Абрамова, В. Авер'янова, О. Андрійко, Б. Базилева, О. Бандурки, Д. Бахраха, В. Бачиніна, Ю. Битяка, С. Братуся, А. Васильєва, М. Вебера, І. Веремеєнка, Б. Грушина, Є. Додіна, Л. Ковалю, М. Козюбри, Т. Коломоець, В. Колпакова, А. Комзюка, М. Коркунова, О. Кузьменко, В. Лебедева, Г. Мальцева, П. Рабіновича, П. Сорокіна, О. Якуби та ін.), адже примус застосовується державою незалежно від волі конкретного індивіда, відрізняється багатоваріативними підходами щодо визначення. Проте, незважаючи на досить ґрунтовну теоретичну розробку цього інституту у галузевих правових дослідженнях, система заходів примусу у службовому праві, як і їх класифікаційний розподіл, на сучасному етапі розвитку адміністративно-правової науки залишаються поза увагою вчених, а тому потребують ретельного опрацювання.

Мета та завдання статті. У дослідженні автор поставив собі за мету – зважаючи на специфіку та походження службового права, проаналізувати наукові підходи, присвячені пошукам найбільш оптимальної класифікаційної моделі примусових заходів галузей публічно-правового блоку, на підставі узагальнення яких запропонувати авторський варіант класифікаційного розподілу примусових заходів службового права України.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на специфіку службового права, варто перш за все зупинитися на новітніх розробках, присвячених класифікації заходів примусу галузей публічно-правового блоку, які мають на меті «добро загалом та намагаються досягнути добро людини через здійснення добра суспільства», і насамперед зупинитися на показових класифікаційних моделях форм прояву конституційно-правового примусу, серед яких І. Володько, І. Суркова, І. Третьяк вважають за доцільне використовувати такі критерії: підстава застосування примусових заходів; правові наслідки, які настають для суб'єкта в результаті застосування до нього заходів конституційно-правового примусу, цільова орієнтація (при цьому саме значення критерій, на думку вчених, має основоположне значення). На підставі зазначених критеріїв форми конституційного правового примусу розподіляються на: конституційно-правове попередження (метою якого є превенція конституційних конфліктів), конституційно-правове припинення (припинення конституційного конфлікту та попередження тяжких для людини, суспільства, держави наслідків), конституційно-правове відновлення (переслідують мету відновлення нормального стану конституційно-правових відносин шляхом примушування їх суб'єктів до належного виконання покладених на них юридичних обов'язків, забезпечуючи стабільність конституційного порядку) і конституційно-правова відповідальність (спеціалізація конституційно-правової відповідальності – покарання) [1, с. 55–63].

Кримінальне право, будучи публічною правовою галуззю, покликано забезпечити захист інтересів особистості, суспільства та держави від злочинів, що і зумовлює досить поширений підхід отождолення кримінально-правового примусу з кримінально-правовою відповідальністю. Характеризуючи кримінально-правовий примус, слід підкреслити, що традиційно у кримінально-правових дослідженнях його розподіляють на види:

1) неправомірний, пов'язаний із посяганням на свободу людини, на «юридично захищений інтерес особи щодо безперешкодного здійснення волі (свободи дій)» [2, с. 56]. Злочинний примус як кримінально-правову категорію досить ґрунтовно досліджено у роботах К. Аюєва, Е. Веселова, В. Калугіна, Т. Кобзової, О. Куманяєвої, А. Малька, Д. Попова, С. Тихонова та ін., аналіз яких дає змогу виокремити його такі ключові ознаки: суспільна небезпека, протиправність, насильницький характер, спрямованість на «придушення» волі особи, умисний характер впливу, наявність певної злочинної мети тощо. У фундаментальному дослідженні «Злочинний примус як кримінально-правова категорія» (2011 р.) Т. Кобзова цілком справедливо формулює поняття «злочинний примус» (що, на нашу думку, є більш точним у визначенні значеного явища), розробляє його формальні критерії, визначає способи та види [3];

2) примус як спосіб підбурювання та обставина, що викликає злочинність діяння або пом'якшує покарання. Роботи Ю. Абакумової, Р. Бабанли, М. Бажанова, Ю. Бауліна, І. Жданова, В. Іванова, О. Кваши, Т. Кобзової, Л. Крутлікова, М. Якимчука та ін. присвячені різним аспектам фізичного та психічного примусу;

3) примус як спосіб державного впливу з метою досягнення належної поведінки, виконання припису норматив-

ного акта. Такий примус є правомірним, законним, передбаченим нормою права. Так, ще на початку ХХ ст. відомий російський учений-юрист Є. Трубецької, критично оцінюючи поняття примусу, писав: «Слово «принуждение» розуміється теоретиками то в буквальному сенсі – фізичного насильства, то в сенсі устрашаючого впливу на людську волю (принуждение психическое). Но каковы бы ни были те или другие оттенки мысли, связываемые с термином «принуждение», очевидно, что в теории считают признаком права не всякое вообще принуждение, физическое или психическое, а только то принуждение, которое не представляется актом произвола. Принуждение, в свою очередь, может быть правомерным, если оно исходит от признанной правом власти, которая при этом не выходит из пределов, предоставленных ей правом полномочий; но оно может быть и неправомерным, если оно применяется непризванными к тому лицам, самозванными властями, или если власть, хотя бы установленная правом, нарушает пределы своих полномочий» [4]. Зазначений підхід знаходить своє віддзеркалення і в законодавстві деяких країн (так, наприклад, у Кримінальному кодексі Республіки Казахстан поняття примусу трактується як правові наслідки скоєння злочину (визначаючи покарання як міру державного примусу) та стосовно таких форм реалізації кримінальної відповідальності, як примусові заходи медичного характеру, примусові заходи виховного впливу, конфіскація майна) [5]. Саме правомірний кримінально-правовий примус, класифікаційний розподіл його легітимних форм прояву є цікавим для нашого подальшого дослідження.

Внаслідок трансформації призначення кримінального права, його спрямування не лише на покарання за скоєний злочин, але й на захист (охорону) суспільних відносин від суспільно небезпечних посягань, злочин перестає бути єдиною і виключною підставою застосування кримінально-правового примусу, на що цілком справедливо звертають увагу представники вітчизняної та зарубіжної кримінально-правової науки (дослідження Е. Біктерімова, Н. Кузнецової, В. Пимонова, І. Тяжкової, М. Хавронюка та ін.). Окреслюючи основне завдання кримінального права, вчені все частіше наголошують на його спрямуванні на «захист та охорону прав особи від *можливого* насильства та свавілля» [6]. Вже сьогодні більшість розвинених держав світу, цілком справедливо підкреслює М. Хавронюк, поступово відступаючи від постулатів неокласичної школи кримінального права і виходячи із мети ресоціалізації винного як основної мети кримінального закону, у своїй кримінально-правовій політиці дотримуються дуалізму покарань та інших заходів кримінально-правового впливу. Насамперед так звані «заходи безпеки» (у різних кримінальних кодексах останні іменуються також як «кримінально-правові заходи», «заходи виправлення і безпеки», «заходи впливу», «інші заходи кримінально-правового характеру», «особливі правові наслідки злочину» тощо) [7, с. 6–7]. Окрім того, доктринальні положення сучасного кримінального права, що стосуються застосування кримінально-правового примусу, класифікації його заходів, як правило, розробляються в межах дослідження заходів кримінально-правового характеру, серед яких: покарання, примусові заходи медичного характеру та примусове лікування; примусові заходи виховного характеру; обмеження, що застосовуються у разі звільнення від відбування покарання з випробуванням; судимість тощо. Так, Е. Біктерімов вважає, що поряд з кримінальною відповідальністю до примусових заходів кримінально-правового характеру доцільно відносити: 1) примусові заходи кримінально-правового впливу (примусові заходи виховного характеру) та 2) кримінально-правові заходи безпеки (примусові заходи медичного характеру, конфіскацію майна) [8, с. 77–88, 88–96].

К. Карпов стверджує, що, окрім покарання, серед примусових кримінально-правових заходів варто виділяти такі групи (класи): 1) заходи безпеки (примусові заходи медичного характеру; примусові заходи виховного характеру); 2) заходи відновлення матеріальних (економічних) правовідносин, порушених у результаті скоєння злочину (конфіскація майна) [9, с. 134–136]. У цьому контексті не можна обійти увагою фундаментальне монографічне дослідження В. Єгорова, присвячене питанням правового регулювання заходів кримінального примусу (2006 р.) [10, с. 135–136], в якому, узагальнюючи заходи кримінально-правового характеру, він пропонує диференціювати їх таким чином: 1) заходи відповідальності, підкреслюючи їх безумовний пріоритет у реалізації негативного впливу держави у відповідь на скоєне злочинне діяння; 2) превентивно-ресоціалізуючі засоби впливу охоплюють обмеження, які застосовуються у разі умовного засудження і умовно-дострокового звільнення від відбування покарання та примусові заходи виховного та медичного характеру; 3) заходи забезпечення, до яких вчений відносить обов'язок здійснити матеріальну підтримку потерпілій особі (родині), що застосовується у разі умовного засудження та умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, доручення здійснювати виховання дитини під час надання відстрочки виконання вироку, захід виховного характеру у вигляді покладення обов'язку на неповнолітнього залагодити заподіяну шкоду тощо.

У теорії вітчизняного кримінального права питання, пов'язані із розглядом примусу, виникають в основному у зв'язку із дослідженням інших кримінально-правових явищ – роботи О. Дудорова, А. Березовського, Г. Єремія, О. Наден, А. Музики, М. Хавронока, А. Яценка та ін., з огляду на які можна підтримати висновки, що пропонує А. Яценко [11, с. 126–127]: всі заходи кримінально-правового примусу можна розподілити на каральні (кримінальне покарання) та некаральні, які реалізуються через кримінальну відповідальність (заходи заохочення (стимулювання) позитивної постзлочинної поведінки); заходи, засновані на гуманістичних засадах та недоцільності здійснення кримінального провадження; примусові заходи медичного характеру, що застосовуються замість покарання або поряд з ним; примусове лікування, що застосовується поряд з покаранням; примусові заходи виховного характеру, що застосовуються замість покарання; обмеження, що застосовуються у разі звільнення від відбування покарання з випробуванням; спеціальна конфіскація; судимість та поза її межами (заходи стимулювання позитивної постзлочинної поведінки та суспільно корисних вчинків; примусові заходи медичного характеру, що застосовуються до неосудних, примусові заходи виховного характеру, що застосовуються у разі звільнення особи від кримінальної відповідальності). Отже, підбиваючи підсумки, слід обов'язково відзначити характерну особливість превентивних заходів кримінально-правового примусу, які на відміну від попереджувальних адміністративно-примусових, цивільно-примусових заходів застосовуються лише після скоєння злочину.

З огляду на специфіку службового права, подальше дослідження не може відбуватися без узагальненого аналізу наукових, навчальних, публіцистичних джерел, присвячених класифікації заходів адміністративного примусу в адміністративно-правовій доктрині. Розпочинаючи зазначене, слід акцентувати увагу на тому, що потреба з'ясування сутності заходів адміністративного примусу, їх мети та взаємодії зумовила наявність різноманітних підходів стосовно класифікаційного розподілу адміністративно-примусових заходів у науці адміністративного права, тому з огляду на вже вищезгадані фундаментальні доктринальні дослідження потенціалу адміністративного

примусу (роботи В. Авер'янова, О. Бандурки, Д. Бахраха, Ю. Битяка, І. Галагана, С. Гончарука, В. Власова, І. Євтихієва, М. Єропкина, С. Ківалова, Л. Ковалю, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, А. Луньова, Г. Петрова, С. Студенікіна, О. Якуби, Ц. Ямпольської та ін.), окреслимо лише найбільш поширені точки зору під час висвітлення цього питання, які витримали перевірку часом і зберігають свою актуальність як базові орієнтири в сучасних дослідженнях учених-адміністративістів, оскільки і до сьогодні навряд чи можна стверджувати, що існує логічно завершена класифікація заходів адміністративного примусу.

Так, по-перше, аналіз досягнень адміністративно-правової науки дає змогу стверджувати, що історично проблема класифікації заходів адміністративного примусу в адміністративно-правовій науці розв'язувалась таким чином. До середини ХХ століття всі заходи адміністративно-правового примусу фактично розподілялися на дві групи: адміністративні стягнення та інші заходи примусу, позбавлені характеру покарання (причому до зазначеної групи відносилися досить широкий спектр примусових заходів попереджувального та відновлювального характеру, примусове лікування тощо). Незважаючи на описовий та досить обмежений характер зазначеної класифікації, на що свого часу цілком справедливо звернули увагу Ф. Фіночко, А. Комзюк [12, с. 123], саме цей варіант як базовий продовжують розробляти у сучасних дослідженнях білоруські вчені-адміністративісти (зокрема, В. Коляга виділяє самостійним видом примусових заходів другої групи заходи профілактики правопорушень, у свою чергу розподіляючи їх на заходи загальної та індивідуальної профілактики [13, с. 9]. А. Крамник вважає за доцільне розглядати заходи «поєднаного» характеру, спрямовані як на запобігання правопорушенням, так і на їх припинення або запобігання небажаних шкідливих наслідків [14, с. 21]). На сучасному етапі розвитку адміністративно-правової науки зазначений варіант класифікації є досить простим і згадується у дослідженнях учених-адміністративістів лише як перша і не зовсім вдала спроба систематизації заходів адміністративного примусу. Інший варіант класифікації було запропоновано М. Єропкіним, який обрав критерій розподілу – спосіб охорони правопорядку та виділив три основні групи примусових заходів: заходи адміністративного попередження, заходи адміністративного припинення та адміністративні стягнення [15, с. 60–69], причому кожна із вказаних груп, на думку вченого, становить самостійний вид адміністративного примусу, що відрізняється від інших за змістом, цілями, підставами та порядком застосування. Обравши критерієм розподілу безпосередню мету застосування адміністративно-примусових заходів, Д. Бахрах запропонував третій різновид класифікації, розподіливши їх на: адміністративні стягнення; заходи адміністративного припинення; адміністративно-відновлювальні заходи [16, с. 108]. Пізніше вчений додав ще одну групу адміністративно-примусових заходів – заходи адміністративно-процесуального забезпечення [17, с. 40].

Окреслюючи підходи до розподілу заходів адміністративного примусу, не можна не звернути увагу на варіант, запропонований Л. Розніним, який, досліджуючи проблеми класифікації заходів адміністративного примусу (1982 р.), запропонував виділяти такі його групи: адміністративні стягнення, що застосовуються у разі притягнення особи до адміністративної відповідальності як покарання особи; заходи адміністративного припинення, які використовуються для припинення відповідного правопорушення; заходи процесуального примусу, які забезпечують можливість визначення факту правопорушення, встановлення особи правопорушника, збирання всіх необхідних даних про адміністративний проступок і складання відповідних проце-

суальних документів; відновлювальні заходи для поновлення правопорядку; заходи адміністративно-примусові, що застосовуються з метою припинення правопорушень [18, с. 182–189], проте зазначений підхід не знайшов подальшої підтримки та розвитку в дослідженнях учених-адміністративістів.

Незважаючи на певні критичні зауваження у дослідженнях Д. Бахраха, С. Студенікіна, І. Веремєєнка та ін., слід підтримати висновок Т. Коломоєць, яка на підставі ґрунтовного аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової правової літератури відзначає, що саме варіант тричленної класифікації, запропонований М. Єропкіним, із деталізацією цих заходів уже в самих групах за різними критеріями, став базовим для класифікації заходів адміністративного примусу у більшості наукових досліджень учених-адміністративістів починаючи з 80-х років ХХ ст. і до цього часу [12, с. 128]. З огляду на зазначене для побудови класифікаційної моделі зовнішніх форм прояву примусу у службовому праві, доцільно зупинитися на напрацюваннях учених-адміністративістів щодо диференціації адміністративно-примусових заходів у межах окремої класифікаційної групи. Так, заходи адміністративного попередження залежно від мети застосування розподіляють на заходи загальнопрофілактичної спрямованості та заходи, що застосовуються для попередження адміністративних правопорушень з боку конкретних осіб (індивідуальні або персоніфіковані); за характером правоохоронного впливу – на заходи, що застосовуються безпосередньо до правопорушників (особистісні), заходи організаційно-правового та майнового характеру; за строками реалізації – на заходи разової та тривалої дії; за об'єктом впливу на ті, що застосовуються до фізичних осіб, до юридичних осіб та змішані (роботи Л. Попова, О. Салманової, В. Развадовського та ін.). Вдаючись до подальшої деталізації заходів адміністративного попередження, О. Лебедева у дисертаційному дослідженні «Правове регулювання застосування примусових заходів адміністративного попередження та припинення» (2017 р.) [19] пропонує заходи адміністративного попередження розподіляти на два види, серед яких: а) закріплена в диспозиції норми права, що встановлює міру попередження, правоохоронна дія уповноваженої посадової особи, або б) закріплена в санкції норми права, яка встановлює міру попередження правообмеження, позбавлення або додаткове обтяження, яке не відноситься до числа адміністративних покарань та адресовано особі, щодо якої вчинюється примусовий вплив.

Класифікуючи заходи адміністративного припинення, вчені-юристи виходять із низки критеріїв: мета, межа та способи впливу, сфера застосування, об'єкт впливу, термін реалізації тощо, з огляду на які пропонують заходи адміністративного припинення розподіляти на: загальні, які можуть застосовуватись до фізичних та юридичних осіб; спеціальні (заходи виняткового призначення), що застосовуються винятково до фізичних осіб та становлять комплекс виняткових, екстраординарних засобів адміністративного впливу, що застосовуються тільки до правопорушника (фізичної особи), що можуть завдати йому певної фізичної шкоди і навіть позбавити життя [20, с. 427]; та процесуальні, спрямовані на забезпечення можливості притягнення особи, яка скоїла адміністративний проступок, до адміністративної відповідальності, при цьому, враховуючи об'єкт впливу, вчені акцентують увагу на доцільності розподілу заходів адміністративного припинення на: заходи майнового, технічного, фінансово-кредитного характеру, спеціального або виняткового призначення (дослідження В. Авер'янова, Д. Бахраха, Ю. Битяка, З. Гладун, Р. Калюжного, С. Ківалова, Ю. Козлова, А. Коренева, Л. Попова, А. Сергєєва, Н. Хорошак та ін.). У новітній адміністративно-правовій літературі також пропонуються варіанти

деталізації заходів адміністративного припинення. Так, наприклад, К. Карєєва-Попелковська, класифікуючи заходи адміністративного припинення, вважає за доцільне розподілити їх на чотири самостійні групи, серед яких: 1) за ступенем супідлеглості – самостійні та додаткові заходи; 2) за методами впливу – заходи психічного та фізичного впливу; 3) за об'єктами впливу – заходи особистісного, майнового, санітарно-епідеміологічного, фінансово-кредитного характеру; 4) за характером сфери впливу – заходи загального та спеціального призначення.

Висновки. Узагальнюючи все вищезазначене, слід підтримати Т. Коломоєць, яка цілком справедливо звертає увагу на чисельність підходів щодо класифікаційного розподілу заходів адміністративного примусу в адміністративно-правовій науці, зумовлену перш за все відсутністю нормативно-правового акта, який би зафіксував його визначення та виділив систему заходів. Тому, розуміючи багатогранність інтегративного явища «примус у службовому праві», з огляду на те, що він є складовою частиною адміністративного примусу та співвідноситься з ним як часткове і ціле, за основу класифікаційного розподілу заходів примусу у службовому праві України можна взяти домінуючий у вітчизняній адміністративно-правовій доктрині варіант розподілу заходів адміністративного примусу та класифікаційний каркас побудувати за такими критеріями:

1) як базовий критерій для класифікації примусових заходів у службовому праві України слід обрати комплексний критерій – фактичні підстави та мету застосування, на основі якого доцільно розподілити їх на дві групи: заходи примусу у службовому праві України, застосування яких не пов'язане із протиправними діями (заходи попереджувального впливу, які застосовуються як із загальнопрофілактичною, так і спеціальнопрофілактичною метою) та заходи примусу в службовому праві, пов'язані із протиправними діями, що застосовуються як реакція на протиправне діяння із карально-виховною метою, тобто заходи, пов'язані із юридичною відповідальністю.

2) за характером відносин між особою, що застосовує примус, та особою, щодо якої застосування відбувається, – такий, що передбачає службову підлеглість; такий, що не передбачає підлеглості;

3) за об'єктами впливу – заходи особистісного, майнового, фінансового характеру.

Список використаної літератури:

1. Володько І.А. Види мер конституційно-правового принуждення. Вестник Омского университета. Серия. «Право». 2014. № 3 (40). С. 55–63.
2. Фон-Лист Ф. Учебник уголовного права: Особенная часть. М.: Товарищество типографии А.И. Мамонтова. 1905. 409 с.
3. Кобзова Т.Ю. Преступное принуждение как уголовно-правовая категория: дисс. ... к. ю. н. 12.00.08. Москва: Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования. Российская академия правосудия, 2011. 243 с. URL: <http://www.disscat.com/content/prestupnoe-prinuzhdenie-kak-ugolovno-pravovaya-kategoriya>
4. Трубецкая Е.Н. Лекции по энциклопедии права: Теория принуждения. М., 1909 URL: <http://www.allpravo.ru-2005>
5. Алмирова А. Принуждение в уголовном праве. Вестник КазНПУ. 2017. URL: <https://articlekz.com/article/18690>
6. Пионтковский А.А. Избранные труды. Казань, Каз. гос. ун-т, 2004. Т. 1. 371 с..
7. Хавронюк М.І. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають? Юридичний вісник України. № 21 (934), 25–31 травня 2013 р. С. 6–7.
8. Биктимеров Э.Л. Иные меры уголовно-правового характера и их роль в осуществлении задач уголовного права

России: дис. к. ю. н.: 12.00.08. Саратов: Саратовская государственная академия права, 2009. 206 с.

9. Карпов К.Н. Иные меры уголовно-правового характера как средство противодействия совершению преступлений: дис. ... к. ю. н.: 12.00.08. Омск: Омская академия внутренних дел, 2010. 226 с.

10. Егоров В.С. Вопросы правового регулирования мер уголовного принуждения. Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2006. 312 с.

11. Яценко А.М. Класифікація заходів кримінально-правового характеру. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 3. Том 2. 2013. С. 123–127.

12. Коломоець Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: монографія. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 404 с.

13. Коляго В.В. Административно-правовое регулирование профилактики правонарушений и ее обеспечение милицией общественной безопасности: автореф. дис. ... к. ю. н.: 12.00.14. Минск: Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь, 2011. 26 с.

14. Крамник А.Н. Административно-правовое принуждение. Минск: Тесей, 2005. 205 с.

15. Еропкин М.И. О классификации мер административного принуждения. Вопросы административного права на современном этапе. М.: Госюриздат, 1963. С. 60–69.

16. Коломоець Т.О. Класифікація заходів адміністративно-правового примусу. Право України. 2003. № 12. С. 105–111.

17. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та органі-

заційно-правові питання реалізації: монографія / За заг. ред. проф. О.М. Бандурки. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

18. Розин Л.М. Проблемы классификации мер административного принуждения. Управление и право. 1982. Вып. 7. С. 182–189.

19. Лебедева О.О. Правовое регулирование применения принудительных мер административного предупреждения и пресечения: дисс. к. ю. н.: 12.00.14: ФГАОУВО «Национальный исследовательский Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского», 2017. URL: <http://www.dslib.net/admin-pravo/pravovoe-regulirovanie-primeneniya-prinuditelnyh-mer-administrativnogo.htm>

20. Адміністративне право України: У 2 т.: Т. 1.: Загальна частина / за ред. В.Б. Авер'янова. К.: Юридична думка, 2004. 584 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Припутень Дмитро Сергійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін та адміністрування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Pryputen Dmytro Serhiiiovych – Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of General Legal disciplines and Administration Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.